

Bank BGŻ

ul. Kasprzaka 10/16
01-211 Warszawa
tel. 22 860 44 00
<http://www.analazy.bgz.pl>
Infolinia: 0 801 123 456
Opłata jak za 1 jt. u operatora

Główny Ekonomista

Dariusz Winek
tel. +48 22 860 43 56
dariusz.winek@bgz.pl

**Departament Analiz
Makroekonomicznych i Sektorowych**
BankBGZ.Research@bgz.pl

**Analizy makroekonomiczne
i rynków finansowych**
Piotr Popławski
Paweł Radwański

Analizy sektorowe

Michał Kolesnikow
Kierownik Wydziału
tel. 22 860 50 58
michal.kolesnikow@bgz.pl

Analizy rynków rolnych

Marta Skrzypczyk
Koordynator Sekcji
tel. 22 860 59 55
marta.skrzypczyk@bgz.pl

Monika Drażek
tel. 22 860 56 53
monika.drazek@bgz.pl

Mariusz Dziwulski
tel. 22 860 46 31
mariusz.dziwulski@bgz.pl

Joanna Karpińska-Klukowska
tel. 723 981 044
joanna.karpinska1@bgz.pl

Anna Kitala
tel. 22 860 52 23
anna.kitala@bgz.pl

Grzegorz Rykaczewski
g.rykaczewski@bgz.pl

Analizy pozostałych sektorów

Monika Orłowska
Koordynator Sekcji

Martyna Dziubak

BANK PRZYJAZNY**DLA PRZEDSIĘBIORCÓW**

Laureat Konkursu wraz ze Złotą Statuetką oraz Godłem Promocyjnym Bank Przyjazny dla Przedsiębiorców z 7 Złotymi Gwiazdami za zaangażowanie we wspieraniu rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz zbudowanie zespołu posiadającego szeroką wiedzę ekspercką.

Rosnące znaczenie promocji

Kończący się rok 2014 był trudnym okresem dla polskiego sektora rolno-spożywczego, na co złożyły się m.in. utrudnienia w handlu zagranicznym, które dotknęły znaczną część branży. Na początku roku stwierdzono pierwsze przypadki wystąpienia wirusa ASF u dzików, czego konsekwencją było wprowadzenie przez Rosję zakazu importu wieprzowiny z krajów Unii Europejskiej. Dodatkowo w sierpniu, w odpowiedzi sankcje na wprowadzone przez kraje wspierające Ukrainę, Rosjanie nałożyli kolejne zakazy importowe. To z kolei uderzyło m.in. w polskich producentów owoców i warzyw oraz w sektor mleczarski. Ograniczenia te, oprócz Polski objęły również inne kraje UE oraz państwa będące dużymi producentami żywności na świecie, m.in. Stany Zjednoczone, Kanadę. Rezultatem utraty ważnego rynku rosyjskiego (w przypadku Polski jej udział w eksporcie rolno-spożywczym sięgnął w 2013 roku 6%) był wzrost konkurencji na pozostałych rynkach, w tym unijnym. W tej sytuacji konieczne stało się poszukiwanie nowych odbiorców oraz zwiększanie wolumenów eksportu tam, gdzie już istniały kontakty handlowe. Konflikt rosyjsko-ukraiński i jego implikacje dla wymiany towarowej przypomniły również o tym, jak ważną jest dywersyfikacja rynków zbytu.

Nieodłącznym elementem walki o nowe rynki jest odpowiednia promocja produktów. UE oferuje wsparcie tego rodzaju działań. Największe możliwości stwarza unijna polityka informacyjna i promocyjna. Na bazie doświadczeń Komisja Europejska w 2014 r. wprowadziła jej nowe zasady. Nacisk położono na podkreślenie największych atutów unijnej żywności - wysokiej jakości oraz różnorodności produktów rolno-spożywczych. Co ważne, aby zwiększyć skuteczność działań promocyjnych, dopuszczono możliwość podawania informacji o znaku handlowym i pochodzeniu produktu. Zwiększono też wsparcie promocji poza UE. Wg informacji KE, w latach 2001-2011 tylko 30% budżetu przeznaczanego na działania informacyjne i promocyjne dotyczyło rynków państw trzecich. W związku z tym, że rynki te oferują znaczny potencjał wzrostu, nowa polityka ma wspierać wdrażanie większej liczby działań na tych rynkach poprzez większą partycypację UE w kosztach projektów. Rewizji dotychczasowej unijnej polityki w zakresie promocji towarzyszył trzykrotny wzrost dedykowanego budżetu, do poziomu 200 mln EUR rocznie. Dotychczas Polska była jednym z największych beneficjentów środków finansowych przeznaczonych na działania informacyjne i promocyjne. Duże doświadczenie w ich realizacji oraz potrzeby krajowego sektora rolno-spożywczego pozwalają przypuszczać, że również w przypadku nowej polityki promocji znaczna część budżetu zostanie wykorzystana przez rodzime organizacje.

W perspektywie budżetowej 2007-13 wsparcie działań promocyjnych (np. uczestnictwa w targach) na rynkach zagranicznych polscy przedsiębiorcy mogli uzyskać w ramach programów operacyjnych Rozwój Polski Wschodniej oraz Innowacyjna Gospodarka. W nowym okresie programowania 2014-2020 będzie podobna możliwość. W ramach PO Polska Wschodnia będzie można uzyskać dofinansowanie wdrożenia nowych modeli biznesowych nastawionych na rozwój na rynkach zagranicznych. Z kolei PO Inteligentny Rozwój będzie oferował wsparcie rozwoju działalności międzynarodowej innowacyjnych przedsiębiorstw.

Wraz z działaniami prowadzonymi na rynkach zagranicznych warto też zadbać o rynek krajowy. W przypadku produktów wytwarzanych w ramach unijnych lub krajowych systemów jakości do promocji można wykorzystać środki unijne - w nowym PROW kontynuowane będzie wsparcie działań związanych z promocją żywności wysokiej jakości.

Zaostrza się konkurencja rynku unijnym, który jest podstawowym rynkiem zbytu dla polskiej żywności (z 75-80-proc. udziałem w eksporcie). Krajowe produkty, które obok wysokiej jakości są konkurencyjne cenowo, coraz częściej stają się przedmiotem czarnego PR'u ze strony producentów z innych krajów UE. To pokazuje, że cena nie może być podstawową przewagą konkurencyjną. Konieczne jest więc zintensyfikowanie działań ukierunkowanych na dostarczenie konsumentom informacji o walorach jakościowych i smakowych polskiej żywności.

Grzegorz Rykaczewski

Najważniejsze fakty i komentarze

Korzystna struktura wzrostu PKB świadczy o sile polskiej gospodarki.

Trzeci kwartał br. przyniósł spowolnienie wzrostu gospodarczego do 3,3% r/r wobec 3,5% po rewizji w II kwartale. Odpowiadał za to przede wszystkim niższy przyrost zapasów, podczas gdy wzrost najważniejszych komponentów PKB tj. konsumpcji prywatnej i inwestycji zanotował nawet niewielkie przyspieszenie. Korzystna struktura wzrostu świadczy o sile gospodarki i pozwala przypuszczać, że spodziewane do końca pierwszego kwartału 2015 obniżenie dynamiki PKB nie będzie głębokie. Zmniejsza to szanse na obniżki stóp procentowych i poprawia perspektywy dla złotego, który w nowym roku powinien się umacniać. *więcej: Serwis ekonomiczny Banku BGZ, Informacja Dzienna*

Obawy o przyszłoroczne zbiory mogą powodować dalsze wzrosty cen zbóż. Jeśli okażą się przedwczesne, wiosną możemy zobaczyć z kolei spadki.

Pomimo tego, że w bieżącym sezonie istnieją silne fundamentalne przesłanki do niższych niż w ubiegłym sezonie światowych cen zbóż, obawy o zbiory w sezonie 2015/16 oraz związane z ograniczeniami w handlu w obecnym sezonie przyczyniają się do podwyżek cen. Prawdopodobnie te tendencje będą kontynuowane w pierwszym kwartale 2015 r. Jeżeli obawy o przyszłoroczne zbiory okażą się przesadzone, wiosną możemy zobaczyć wyraźniejsze spadki cen. Prognozujemy, że w pierwszej połowie 2015 r. przeciętne ceny pszenicy w kraju będą wciąż o kilka procent, a ceny kukurydzy o 5-15% niższe niż rok wcześniej. *[więcej str. ??]*

Ceny rzepaku pozostają stosunkowo niskie.

Od początku bieżącego sezonu 2014/15 zarówno ceny rzepaku, jak również oleju i śruty, utrzymują się na poziomie znacznie niższym niż w sezonie poprzednim. Uwzględniając rekordowo wysoką podaż oleistych na świecie i niskie ceny ropy, można oczekiwać, że w kolejnych miesiącach ceny rzepaku pozostaną stosunkowo niskie. *[więcej str. ??]*

Spodziewamy się, że ceny żywności wieprzowego w I połowie 2015 r. będą niższe niż rok wcześniej.

Rosnąca produkcja i utrudnione możliwości zbytu produktów wieprzowych na rynkach pozaunijnych będą wywierały presję na ceny trzody chlewnej na początku 2015 r. Wprawdzie oczekujemy, że na wiosnę ceny jak zazwyczaj wzrosną, poprawiając nieco sytuację producentów, jednak prawdopodobnie będą niższe niż w tym samym okresie rok wcześniej. Istotny dla sektora mięsnego może okazać się dalszy wzrost krajowej konsumpcji wieprzowiny. Na rynku mięsa wołowego kluczowe znaczenie ma możliwość wznowienia uboju rytualnego na mocy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z początku grudnia 2014 r. *[więcej str. ??]*

Ceny kurcząt w I kw. będą wykazywać niewielkie tendencje wzrostowe. Na rynku indyków ceny powinny być stabilne.

W I kw. 2015 r. ceny kurcząt brojlerów, wspierane czynnikami sezonowymi, będą wykazywały niewielkie tendencje wzrostowe. Na rynku indyków spodziewamy się utrzymania cen na stabilnym poziomie. Kluczowe dla rynku jest ryzyko rozprzestrzeniania się ptasiej grypy, która w listopadzie 2014 r. dotknęła stada drobiu w kilku państwach na zachodzie UE. Jeśli ta choroba nie dotrze do naszego kraju, może mieć pozytywny wpływ na eksport mięsa drobiowego. *[więcej str. ??]*

Utrzymają się spadkowe tendencje cen skupu mleka i zbytu produktów mleczarskich.

Od początku 2014 roku systematycznie spadały ceny zbytu trwałych przetworów mleczarskich oraz ceny skupu mleka. Biorąc pod uwagę embargo nałożone przez Rosję oraz wciąż wysoką produkcję mleka w krajach należących do głównych eksporterów artykułów mlecznych, w najbliższych sześciu miesiącach te tendencje prawdopodobnie się utrzymają. *[więcej str. ??]*

Ceny owoców i warzyw w pierwszym i drugim kwartale 2015 niższe r/r.

Ceny owoców i warzyw w pierwszej połowie 2015 roku będą utrzymywać się na niższym poziomie w stosunku do 2014 roku. Jest to wynikiem wysokiej podaży w kraju i na rynkach zagranicznych, zwłaszcza UE. Zmniejszenie eksportu, spowodowane rosyjskim embargiem, nasilać będzie presję na spadki cen. *[więcej str. ??]*

Main findings

Favorable structure of GDP growth confirms the strength of Polish economy.

The third quarter of this year brought a slowdown of economic growth to 3.3% yoy compared to 3.5% after revision in the second quarter. This resulted mainly from a low contribution of inventories, while the most important components of GDP ie. private consumption and investment noted even a slight acceleration. Favorable structure of growth confirms the strength of Polish economy and suggests that economic slowdown expected by the end of the first quarter of 2015 may not be deep. This reduces the probability of interest rate cuts and improves prospects for the zloty, which in the new year should strengthen.

Concerns about next year's grain crop may foster further price increases. Nevertheless, if they appear to be exaggerated, in spring we may see prices falling.

Despite strong fundamental reasons for lower global grain prices, concerns about 2015/16 crops and those about disruption of international grain trade in the current marketing year foster price increases. It is likely those tendencies will continue in the first quarter of 2015. If the fears about next year's crops turn out to be exaggerated, in spring we may even see noticeable drop in prices. In the first half of 2015 average price of wheat in Poland is expected to be only few percent lower and maize price 5-15% lower than in corresponding period in 2014. [more p. ??]

Rapeseed prices are still relatively low.

Since the beginning of the agricultural year 2014/15, rapeseed, oil and rapeseed meal prices remain at much lower levels comparing to the previous year. Taking into account the record high world oilseed supply and low oil prices, we expect rapeseed prices to hover at a relatively low level in the coming months. [more p. ??]

In the first half of 2015 pig prices are expected to be lower than a year earlier.

Slightly increasing pork production coupled with limited access to some non-EU markets will exert downward pressure on pig prices at the beginning of 2015. Despite the expected seasonal price increases in spring, improving somewhat pig farmers situation, the prices are still likely to be lower than in the corresponding period of 2014. Expected continuation of the increasing trend in pork consumption may be a positive factor for the domestic pig meat sector. Possible resumption of ritual slaughter based to the judgement of the Constitutional Tribunal from December 2014, should play a vital role for beef sector in Poland. [more p. ??]

Prices of broiler in the first quarter of 2015 will slightly increase. Turkey prices are expected to remain at a stable level.

In the first quarter of 2015 prices of broilers, affected by seasonal factors, are expected to increase slightly. In turkey market prices should remain at a stable level. Key factor that could affect the market, is the potential spread of avian flu to other EU Member States. If this illness will not spread to Poland, it could have a positive impact on Polish export.[more p. ??]

Further decrease in dairy prices is expected.

Since the beginning of 2014 a decline in sales as well as milk procurement prices was observed. Taking into account Russia's import ban on dairy products and high milk production in export regions, in the next six months downward pressure on dairy prices will remain. [more p. ??]

Prices of fruit and vegetables in the first and second quarters of 2015 are expected lower than a year earlier.

Prices of fruit and vegetables in the first half of 2015 will remain lower compared to corresponding period of 2014, as a result of high supply in Poland and other EU countries. The reduction of exports resulted from Russian embargo will increase downward pressure on the prices. [more p. ??]

Zboża

(Cereals)

Na skutek pojawiających się informacji o ograniczeniach w eksporcie z Rosji oraz o zjawiskach mogących w negatywny sposób wpłynąć na zbiory pszenicy w 2015 r., światowe ceny zbóż w IV kw. 2015 r. dosyć szybko rosły. W Polsce wykazywały one w tym czasie lekką tendencję wzrostową, z wyjątkiem cen kukurydzy, które spadały aż do drugiej połowy listopada. Szacujemy, że przeciętne ceny pszenicy w IV kwartale będą mieściły się w granicach przedziałów prognozowanych przez nas w maju br., choć będą nieco powyżej górnej granicy przedziałów z prognozy wrześniowej. Z kolei cena kukurydzy była niższa niż prognozowaliśmy w maju i taka jak prognozowaliśmy we wrześniu.

Krajowe zbiory zbóż w 2014 r. szacowane są przez GUS na rekordowym poziomie 31,9 mln t, czyli o 12,3% wyższym niż w 2013 r. Zbiory pszenicy po raz pierwszy w historii przekroczyły próg 10 mln t i są szacowane na poziomie 11,6 mln t (+21% r/r). GUS oczekuje również rekordowych zbiorów kukurydzy na ziarno na poziomie blisko 4,5 mln t, czyli o 11% większym niż w 2013 r.

Od początku bieżącego sezonu bardzo wysoki jest eksport pszenicy z naszego kraju. We wrześniu prawdopodobieństwo wyższego eksportu w sezonie 2014/15 ocenialiśmy "tylko" na 60%. Jednak obecnie uważamy, że większy eksport jest prawie pewny (prawdopodobieństwo oceniamy na 90%) i pytanie brzmi raczej o ile większy niż w sezonie 2013/14. Naszym zdaniem można po raz pierwszy rozważać, czy eksport pszenicy przekroczy 4 mln t. Dla porównania, rekordowo wysoki eksport w sezonie 2013/14 wynosił około 2,54 mln t. Niewątpliwie jest to czynnik, który działa w kierunku wyższych cen samej pszenicy, ale również innych zbóż, oraz powoduje zmiany o charakterze strukturalnym na krajowym rynku.

W ostatnim czasie wpływ na ceny miały informacje dotyczące warunków wegetacji i powierzchni zasiewów zbóż ozimych na półkuli północnej oraz polityki handlowej Rosji. Susza w Południowym Okręgu Federalnym w Rosji oraz na niektórych obszarach Ukrainy, duży spadek temperatur bez wystarczającej pokrywy śniegowej w Ameryce Północnej oraz Europie Wschodniej oraz szacunki mniejszej powierzchni zasiewów pszenicy w UE przełożyły się w ostatnim okresie na wzrosty cen. Tak samo jak wprowadzenie poważnych ograniczeń w eksporcie zbóż z Rosji. Naszym zdaniem powoduje to duży wzrost prawdopodobieństwa, że na podobne kroki (np. cła eksportowe) może zdecydować się wkrótce również Ukraina. Przyczyniłoby się to do dalszego wzrostu popytu eksportowego

na pszenicę z UE i dalszy wzrost cen.

Nie należy jednak zapominać, że w sezonie 2014/15 istnieją fundamentalne przesłanki do przeciętnie niższych cen niż w sezonie poprzednim. Wg listopadowej prognozy Międzynarodowej Rady Zbożowej (MRZ) światowe zbiory zbóż (bez ryżu) w sezonie 2014/15 wyniosą 1990 mln t i będą jedynie o 0,2% (4 mln t) niższe niż w rekordowym sezonie 2013/14. Jednak w sezon 2014/15 weszliśmy z zapasami wyraźnie wyższymi niż rok wcześniej (+68 mln t) i dostępność ziarna rozumiana jako suma zbiorów i zapasów początkowych jest rekordowo wysoka. Dlatego też, nawet mimo oczekiwanego wzrostu zużycia zbóż (wg MRZ +39 mln t), zapasy na koniec sezonu po raz kolejny mają wzrosnąć. Relacja zapasów końcowych do zużycia ma ukształtować się na poziomie 21,8% wobec 20,9% w sezonie 2013/14. Kolejnym czynnikiem działającym w kierunku niższych cen jest taniejąca ropa naftowa, choć wpływ tego czynnika może być rozłożony w czasie.

Jeśli obecne obawy dotyczące przyszłorocznych zbiorów zbóż ozimych na półkuli północnej okażą się wyraźnie przesadzone, w miesiącach wiosennych możemy nawet zobaczyć spadki cen. Naszym zdaniem scenariusz ten jest bardziej prawdopodobny niż w normalnych latach, kiedy rzadko na wiosnę ceny spadają.

Prezentowane poniżej prognozy zostały opracowane w oparciu o informacje dostępne do 30.12.2014 r. W najbliższych dwóch-trzech miesiącach szczególnie mocno mogą być korygowane prognozy zużycia i eksportu zbóż w sezonie 2014/15 oraz szacunki zbiorów na półkuli południowej. Będą również pojawiać się wstępne prognozy zbiorów na półkuli północnej w 2015 r. Jak zwykle czynnikiem ryzyka dla prognozy pozostają ewentualne zmiany nastrojów na rynkach terminowych, duże zmiany kursów walutowych i ryzyko polityczne.

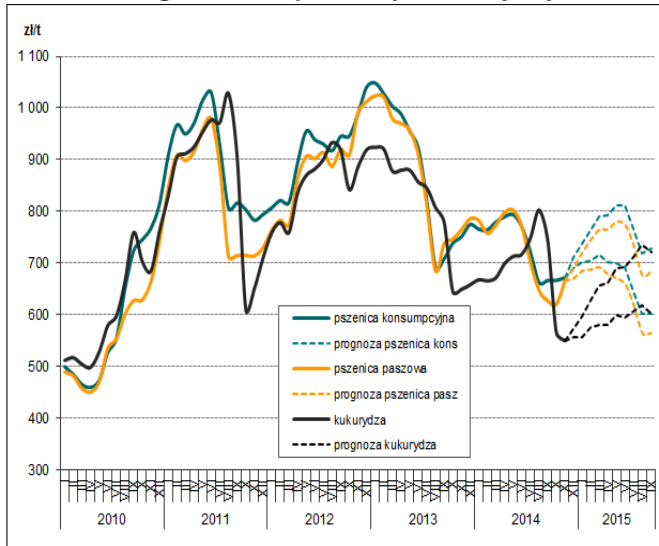
Czynniki mogące wpływać na przyszły poziom cen

- ↑ Ewentualne problemy z eksportem z Ukrainy
- ↑ Ewentualne problemy z przezimowaniem zbóż
- ↑↓ Nastroje na rynkach terminowych
- ↑↓ Prognozy zbiorów w sezonie 2015/16
- ↓ Wysokie zapasy początkowe w sezonie 2014/15
- ↓ Rekordowe zbiory oleistych w sezonie 2014/15
- ↓ Duża podaż zbóż ze zbiorów w 2014 r. w Europie
- ↓ Spadek cen ropy naftowej

Prognozy przeciętnych kwartalnych cen (PLN/t) zbóż

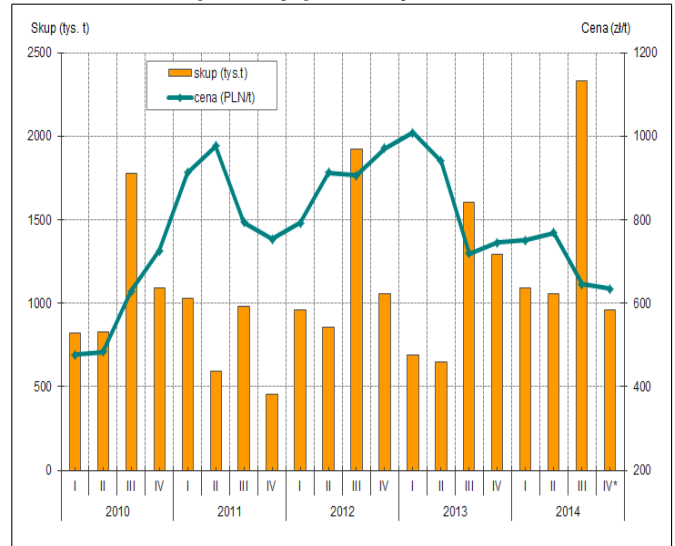
Kwartaly	IV kw. '14	I kw. '15	II kw. '15	III kw. '15
Pszenica konsumpcyjna	675 - 685	705 - 760	690 - 795	620 - 740
Pszenica paszowa	650 - 660	690 - 740	665 - 765	585 - 700
Kukurydza	555 - 565	570 - 625	585 - 675	610 - 725

Prognoza cen pszenicy i kukurydzy

Źródło: dane historyczne - MRiRW, prognoza - BGŻ

Skup i ceny pszenicy w Polsce

*IV 2014 - dane za październik i listopad; Źródło: GUS

Ceny skupu zbóż (PLN/t)

Cereal procurement prices (PLN/t)

	Cereal procurement prices (PLN/t)					Foreign trade ('000 t)				
	pszenica wheat	żyto rye	kukurydza maize	jęczmień paszowy feed barley	owies oats	Eksport/Export		Import/Import		Saldo - zboża Balance - grains
	pszenica wheat	żyto rye	kukurydza maize	jęczmień paszowy feed barley	owies oats	pszenica wheat	kukurydza maize	pszenica wheat	kukurydza maize	Balance - grains
2012 I-III	793	804	762	804	676	82	134	201	100	-160
IV-VI	913	831	858	844	706	23	38	345	237	-613
VII-IX	907	745	820	827	648	497	141	108	61	818
X-XII	971	734	726	838	643	459	749	48	66	1 404
2013 I-III	1 009	767	867	863	644	225	243	91	53	530
IV-VI	941	691	841	791	586	145	171	98	46	368
VII-IX	720	489	786	678	510	556	142	192	23	1 011
X-XII	746	543	583	751	509	765	366	201	164	1 106
2014 I-III	751	573	661	747	584	647	264	137	141	853
IV-VI	769	596	700	722	555	568	237	87	33	816
VII-IX	645	514	703	611	477	850	58	183	63	1 058
X-XI	634	522	453	609	468	bd	bd	bd	bd	bd

źródło / source: GUS, IERiGŻ

Porównanie cen pszenicy w Polsce i za granicą

Comparison of Polish and selected foreign wheat prices

Ceny mąki (PLN/kg)

Flour prices (PLN/kg)

	USA (SRW US Gulf)		Rosja/Russia (kons fob BS)		Węgry/Hungary		Niemcy/Germany		producenta producer	detail retail
	cena price (PLN/t)	PL=100	cena price (PLN/t)	PL=100	cena price (PLN/t)	PL=100	cena price (PLN/t)	PL=100		
2012 I-III	836	102	754	92	730	89	926	113	1,21	2,34
IV-VI	838	90	808	87	801	86	932	100	1,31	2,36
VII-IX	1087	117	870	94	932	100	1029	111	1,36	2,39
X-XII	1066	108	1019	103	966	98	1087	110	1,41	2,39
2013 I-III	943	92	1046	102	942	92	1059	103	1,46	2,45
IV-VI	885	93	771	81	873	91	997	104	1,37	2,49
VII-IX	817	110	729	98	637	85	780	105	1,21	2,53
X-XII	857	114	758	101	670	89	807	107	1,14	2,51
2014 I-III	811	105	774	101	744	97	803	104	1,13	2,49
IV-VI	798	102	787	100	738	94	800	102	1,12	2,44
VII-IX	674	98	699	102	639	93	692	101	1,08	2,45
X-XI	760	114	715	107	675	101	701	105	1,06	2,43

źródło / source: IERiGŻ, MRiRW, FAO, obliczenia własne

Rośliny oleiste

(Oilseeds)

Od początku bieżącego sezonu 2014/15 ceny skupu rzepaku, oleju i śrutu rzepakowej kształtują się na poziomie znacznie niższym niż przed rokiem. Wg MRiRW, w IV kwartale 2014 r. wyniosły one przeciętnie ok. 1370 zł/t i były o 10% niższe r/r. W tym samym okresie średnie ceny sprzedaży netto oleju rzepakowego rafinowanego wyniosły ok. 3000 zł/t, natomiast śrutu rzepakowej 770 zł/t, co oznacza spadek odpowiednio o 12% i 11% w relacji rocznej. Obserwowana obniżka cen jest konsekwencją m.in. poprawy relacji podaży-popytu na światowym oraz europejskim rynku oleistych (patrz niżej). Presję na ceny wywierają także niskie ceny ropy naftowej.

Jeśli chodzi o uwarunkowania podaży-popytu na rynku krajowym, zbiory rzepaku w 2014 r. były rekordowo wysokie. Wg GUS wyniosły 3,2 mln t, co oznacza 20-procentowy wzrost r/r. Mimo bardzo dużej produkcji, w III kwartale 2014 r. - tj. w okresie kumulacji skupu rzepaku - do punktów skupowych trafiło niecałe 1,4 mln t surowca (dane GUS), czyli o prawie 10% mniej niż w tym samym okresie w 2013 r. Rolnicy, niezadowoleni z oferowanych im cen, zdecydowali się na magazynowanie rzepaku na większą skalę niż w poprzednich latach, w oczekiwaniu na podwyżki.

Mimo stosunkowo wolnego tempa sprzedaży surowca, można spodziewać się jednak, że ze względu na istotny wzrost zbiorów, krajowy przerób rzepaku w całym sezonie 2014/15 zwiększy się w stosunku do sezonu poprzedniego.

Prawdopodobnie obniży się za to eksport i import. Tak przynajmniej oczekuje Sparks i IERiGŻ (prognozy z listopada 2014 r.). Jest to o tyle ciekawe, że dane handlowe dostępne za pierwsze 4 miesiące wskazują na utrzymywanie się wysokiej dynamiki wywozu rzepak z Polski. W analizowanym okresie eksport przekroczył 583 tys. t i był o 10% wyższy niż w tym samym okresie w sezonie poprzednim. Jeśli prognozy Sparks i IERiGŻ miałyby się sprawdzić, w kolejnych miesiącach sezonu wywóz rzepaku powinien znacząco spowolnić. Dodajmy, że dotychczas nie odnotowano również spadku importu. W ciągu pierwszych 4 miesięcy bieżącego sezonu wyniósł on 111 tys. t i był o 8% wyższy r/r.

Duży wpływ na kształtowanie się cen rzepaku w kolejnych miesiącach będzie mieć sytuacja na światowym rynku oleistych. Presję na utrzymanie ich cen na stosunkowo niskim poziomie będzie wywierać spodziewana bardzo wysoka światowa podaż tych surowców. W poprzednim numerze AgroMonitora pisaliśmy m.in. o rekordowo wysokich zbiorach soi w Stanach Zjednoczonych, progno-

zach wysokich zbiorów w Ameryce Południowej, które przypadną na pierwszy/drugi kwartał 2015 r., a także o bardzo wysokiej produkcji rzepak w UE w 2014 r. Amerykański Departament Rolnictwa (USDA) prognozuje, że wzrost światowej produkcji oleistych w bieżącym sezonie będzie większy niż wzrost ich zużycia, co będzie skutkować większymi zapasami na koniec sezonu.

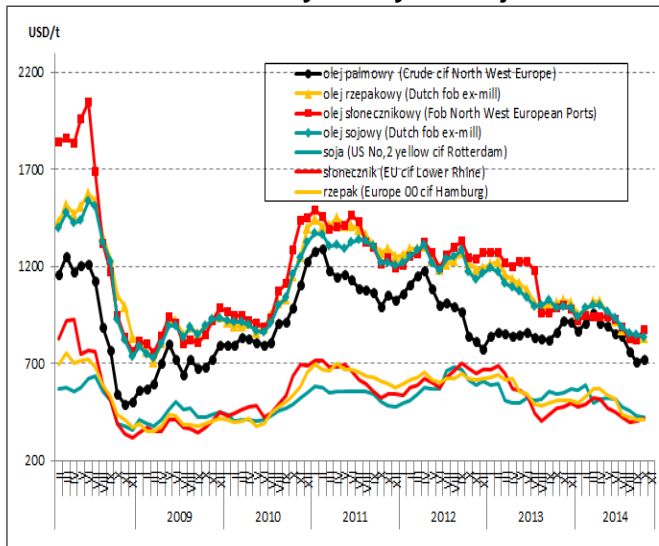
Z drugiej strony, ostatnie lata pokazały, że czasem mimo teoretycznie dużej podaży surowców rolnych, dostawy trafiające na rynek są mniejsze od oczekiwań. Wpływ na to mogą mieć chociażby uwarunkowania polityczne, problemy logistyczne czy wstrzymywanie się producentów ze sprzedażą. W bieżącym sezonie przykładowo w UE, podobnie zresztą jak w Polsce, ze względu na niesatysfakcjonujące rolników ceny rzepak, na rynek trafia mniej surowca niż życzyliby sobie tego przetwórcy. Większych dostaw canoli z Australii można oczekiwać dopiero za kilka tygodni. Wg Sparksa, w ostatnich tygodniach czynniki te złożyły się na nieznaczny wzrost unijnych cen rzepak. W dalszej części sezonu coraz większy wpływ na ceny będą mieć informacje dotyczące strat zimowych i wiosennych w uprawach rzepak i prognozy jego zbiorów w przyszłym sezonie. W kontekście kształtowania się cen nie bez znaczenia będą również doniesienia płynące z rynku soi, w tym dotyczące stanu upraw w Ameryce Południowej.

Jeśli chodzi o przyszły sezon, wstępne prognozy Międzynarodowej Rady Zbożowej (MRZ) mówią o mniejszych zbiorach rzepak w UE. Przyczyną spadku produkcji będzie zarówno mniejsza powierzchnia zasiewów (w konsekwencji niskich cen rzepak ze zbiorów w 2014 r.), jak i oczekiwane niższe plony rzepak. Obniżka plonów będzie mieć związek m.in. z unijnym zakazem dot. stosowania insektycydów z grupy neonikotynoidów do zaprawiania nasion rzepak. Ze względu na to, że na rynku nie ma alternatywnych zapraw insektycydowych, rzepak chroniony jest droższymi i mniej skutecznymi substancjami.

Czynniki mogące wpływać na przyszły poziom cen:

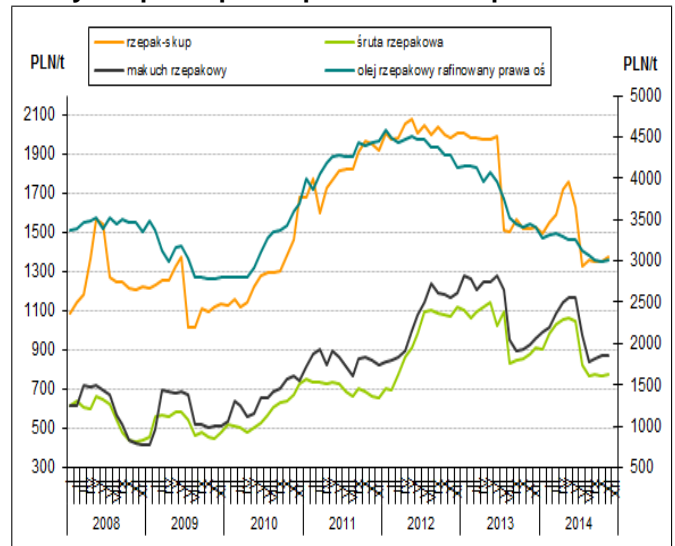
- ↑ Ewentualny wzrost cen zbóż
- ↑ Prognozowany spadek zbiorów rzepak w UE w 2015 r.
- ↑↓ Nastroje na rynku terminowym
- ↓ Oczekiwane rekordowe zbiory oleistych
- ↓ Niskie ceny ropy naftowej

Światowe ceny oleistych i olejów

Źródło: Oil World

Ceny skupu rzepaku i produktów ich przetwórstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRiRW

**Ceny skupu rzepaku, światowe ceny śrut oleistych i olejów roślinnych (PLN/t)
Procurement prices of rape, world prices of meals and vegetable oil (PLN/t)**

	rzepak rapeseed	śruta rzepakowa rape meal	śruta sojowa soy meal	śruta słonecznikowa sunflower meal	olej rzepakowy rape oil	olej sojowy soya oil	olej słonecznikowy sunflower oil	olej palmowy palm oil
2012 IV-VI	2050	1074	1624	933	4117	4097	4190	3605
VII-IX	1960	1207	1992	992	4094	4160	4286	3286
X-XII	1997	1196	1741	950	3800	3671	3965	2567
2013 I-III	1991	1171	1603	1015	3776	3650	3948	2683
IV-VI	1983	1198	1711	1027	3569	3440	3920	2735
VII-IX	1527	927	1799	bd	3210	3226	3317	2653
X-XII	1524	992	1684	bd	3122	3044	3040	2757
2014 I-III	1548	1108	1723	bd	3000	2983	2857	2783
IV-VI	1703	1080	1662	bd	2934	2937	2847	2695
VII-IX	1347	835	1527	bd	2684	2726	2664	2425
X	1351	bd	1528	bd	2772	2772	2897	2400

źródło / source: FAO, IERIGŻ

**Ceny tłuszczów roślinnych i zwierzęcych (PLN/kg)
Prices of vegetable and animal fats (PLN/kg)**

	olej rzepakowy/ rape oil PLN/l		masmix/ butter-margarine		masło / butter		smalec / lard	
	zbyt/sale	detał/retail	zbyt/sale	detał/retail	zbyt/sale ^a	detał/retail ^b	zbyt/sale	detał/retail
2012 I-III	5,56	6,89	7,36	14,17	17,19	23,03	6,41	7,91
IV-VI	5,51	6,96	7,25	14,14	15,39	21,48	6,45	7,92
VII-IX	5,48	7,04	7,23	14,12	15,17	20,50	6,53	7,92
X-XII	5,46	7,01	7,25	14,15	16,07	21,18	6,60	8,12
2013 I-III	5,27	6,95	7,13	14,09	15,94	21,70	6,47	8,01
IV-VI	5,28	6,89	7,15	14,02	16,49	21,77	6,35	7,87
VII-IX	5,22	6,91	7,24	14,03	17,93	22,68	6,27	7,83
X-XII	5,09	6,71	7,13	13,94	18,57	23,52	6,29	7,89
2014 I-III	5,53	6,59	6,82	13,94	18,14	23,75	6,22	7,67
IV-VI	5,18	6,42	6,73	13,89	17,30	23,23	6,17	7,51
VII-IX	5,10	6,24	6,63	13,75	16,73	22,78	6,16	7,37
X	5,07	6,11	6,48	13,75	16,07	22,45	6,11	7,32

a) masło świeże i chłodnicze o zawartości tłuszczu nie przekraczającej 85% masy
b) masło świeże o zawartości tłuszczu 82-82,5% masy

źródło / source: IERIGŻ

Wołowina i wieprzowina

(Beef and Pork)

W IV kwartale 2014 r. na krajowym rynku mięsa wieprzowego przeważały tendencje zniżkowe cen. Spadki cen były jednak głębsze, niż wynikałoby to z czynników sezonowych. W rezultacie średnia cena w okresie wyniosła ok. 4,39 zł/kg, znajdując się poniżej prognozowanego przez nas przedziału 4,70-5,00 zł/kg. Z kolei na rynku wołowiny w IV kw. br. kontynuowane były, trwające od początku roku, nieznaczne spadki cen. Przeciętna cena wyniosła ok. 5,68 zł/kg, kształtując się nieznacznie poniżej prognozowanego przez nas przedziału 5,72-5,95 zł/kg.

Drugie półrocze 2014 r. upłynęło pod znakiem znacznego spadku cen skupu żywca wieprzowego zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach innych dużych unijnych producentów wieprzowiny: Belgii, Danii, Niemiec, Francji, Holandii. Obniżki były głębsze niż wynikałoby to z działania czynników sezonowych.

Wpływ na sytuację rynkową nadal mają ograniczenia eksportowe. W wyniku wprowadzonego zakazu przez Rosję jej udział w unijnym eksporcie produktów wieprzowych spadł w 2014 r. do 2,8% wobec 24% rok wcześniej. Kraje UE próbując rekompensować utratę rynku rosyjskiego zwiększyły sprzedaż na rynki azjatyckie. W okresie I-IX 2014 r. eksport do Chin wyniósł 500 tys. t (wzrost o 1% w porównaniu do analogicznego okresu 2013 r.). Sprzedaż do Hongkongu wyniosła 295 tys. t (wzrost o 4% r/r), zaś na rynek japoński trafiło 254 tys. t (wzrost o 50%). W ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy odnotowano również znaczny wzrost eksportu na Filipiny (o 94% r/r) i do Korei Południowej (o 92% r/r). Warto dodać, że kraje azjatyckie stanowią również ważny rynek zbytu dla tej części asortymentu wieprzowego (tłuszcze i podroby), która jest trudno zbywalna na rynku unijnym. Do tej pory w dużej części produkty te były kierowane do Rosji.

W 2014 r. ceny pasz kształtują się na znacznie niższym poziomie niż rok wcześniej. W związku z tym spadek opłacalności, mimo dużego spadku cen skupu, był jak dotychczas stosunkowo niewielki. Potwierdzają to dane o produkcji wieprzowiny w UE. Wg Eurostatu w okresie I-IX 2014 r. ubój przemysłowy w Polsce wyniósł 1,34 mln t, co oznacza wzrost o 10% w porównaniu z tym samym okresem roku 2013.

Uwzględniając sezonowe obniżki cen obserwowane zazwyczaj w IV kw., można przewidywać, że sytuacja producentów na przełomie 2014 i 2015 r. będzie trudniejsza niż przed rokiem. Z drugiej strony, znaczne obniżki cen

powinny zachęcać konsumentów do zwiększenia konsumpcji wieprzowiny. Na oficjalne dane za 2014 r. trzeba będzie jeszcze poczekać, ale prognozy IERiGŻ wskazują na wzrost spożycia mięsa wieprzowego w Polsce o 3 kg do poziomu 38,5 kg na osobę. Wydaje się, że ten korzystny dla branży trend będzie kontynuowany w 2015 r., choć na razie oczekuje się wzrostu spożycia o 0,5 kg na osobę.

Na rynku wołowiny sytuacja jest bardziej stabilna. Uwarunkowania rynkowe dla producentów w 2015 r. powinny być sprzyjające. Kluczowy wpływ na kształtowanie się cen żywca na rynku krajowym ma eksport mięsa. W tym względzie rok 2014 nie zapisał się jednoznacznie pozytywnie. W okresie pierwszych dziesięciu miesięcy 2014 r. wolumen eksportu obniżył się o 2% do poziomu 246 tys. t. Ta obniżka wynikała ze znacznego, 8-procentowego, spadku sprzedaży mięsa świeżego lub chłodzonego, która tylko w części została zrekompensowana 21-procentowym wzrostem eksportu mięsa mrożonego.

W tym samym czasie wyraźnie wzrósł import bydła. Dane MRiRW wskazują na 36-procentowy wzrost przywozu bydła do 83 tys. szt. w okresie pierwszych dziesięciu miesięcy 2014 r. Jest to o 22 tys. szt. więcej niż przed rokiem. Co więcej, najbardziej dynamiczny wzrost (44%) odnotowano w przypadku bydła o masie do 80 kg. Wydaje się, że ma to związek ze wzrostem produkcji bydła opasowego w kraju.

W 2015 r. spadkowa tendencja w eksporcie mięsa wołowego z Polski obserwowana od dwóch lat powinna ulec odwróceniu ze względu na możliwość wznowienia uboju rytualnego (na mocy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z początku grudnia 2014 r.). Możliwość produkcji mięsa halal oraz koszerne otwiera ponownie zagraniczne rynki zbytu dla polskich producentów.

Czynniki mogące wpływać na przyszły poziom cen

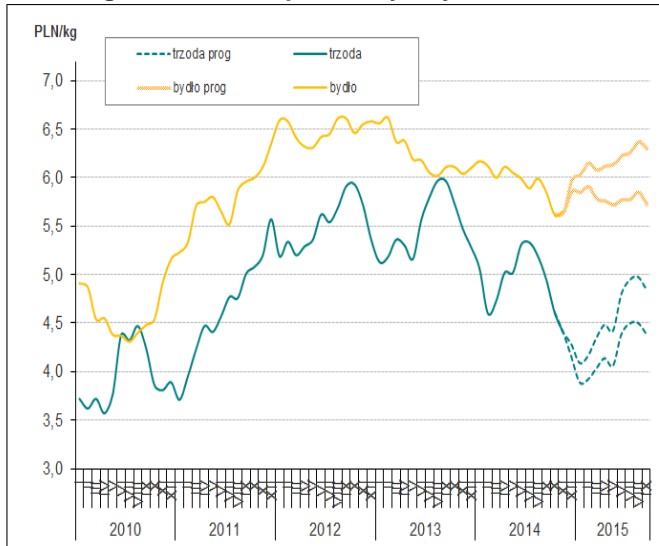
- ↑ Czynniki sezonowe w II kwartale
- ↑ Oczekiwany wzrost eksportu wołowiny
- ↑ Wysokie światowe ceny wołowiny
- ↑ Możliwość wznowienia uboju rytualnego w kraju
- ↓ Niewielki wzrost produkcji wieprzowiny w UE
- ↓ Utrzymujące się utrudnienia w eksporcie wieprzowiny na niektóre rynki pozaunijne

Prognozy przeciętnych kwartalnych cen (PLN/kg) trzody i bydła

Kwartaly	IV kw.'14	I kw.'15	II kw.'15	III kw.'15
Trzoda chlewna	ok. 4,51	3,95 - 4,20	4,19 - 4,57	4,46 - 4,92
Bydło	ok. 5,64	5,85 - 6,09	5,76 - 6,17	5,79 - 6,32

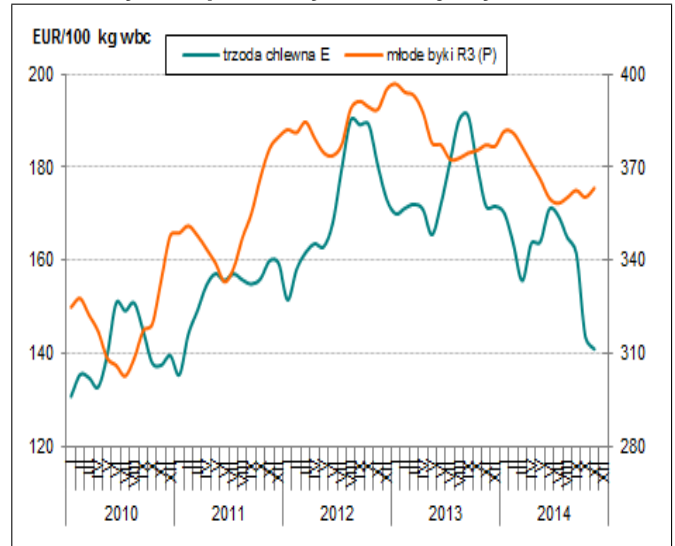
Prognozowane są średnie arytmetyczne ceny w kwartałach wyliczone na podstawie miesięcznych cen skupu podawanych przez GUS.

Prognoza cen skupu trzody i bydła w Polsce

Źródło: dane historyczne - GUS, prognoza - BGŻ AM

Ceny zakupu trzody chlewnej i bydła w UE

Źródło: Komisja Europejska

**Ceny na rynkach wołowiny i wieprzowiny (PLN/kg)
Prices on beef and pork markets (PLN/kg)**

	bydło ^a cattle ^a		wołowina z/k beef bone-in		trzoda pigs		schab z/k pork loin bone-in		szynka ham		kielbasa sausage	
	doroste adult	cielęta calves	zbyt sale	detal retail	skup proc.	prosię ^b piglet ^b	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail
2012 I-III	6,53	10,78	24,79	24,69	5,24	163,05	13,88	15,37	19,49	23,03	12,03	15,40
IV-VI	6,35	11,24	25,32	25,44	5,42	175,15	13,94	15,36	19,68	23,31	12,30	15,38
VII-IX	6,56	9,89	25,68	25,61	5,71	174,35	14,25	15,74	19,90	23,54	12,54	15,69
X-XII	6,53	10,69	26,23	26,06	5,67	181,73	14,43	16,03	20,15	23,84	12,77	16,05
2013 I-III	6,52	9,79	26,15	26,24	5,22	167,52	13,80	15,42	19,95	23,82	12,73	16,05
IV-VI	6,25	9,81	26,03	26,20	5,34	168,22	13,75	15,17	19,88	23,79	12,74	15,99
VII-IX	6,06	9,62	25,89	26,31	5,91	168,48	14,26	15,72	20,21	24,21	12,94	15,95
X-XII	6,08	9,79	25,72	26,47	5,49	173,90	14,12	15,60	20,47	24,54	13,02	15,93
2014 I-III	6,10	9,54	25,22	26,30	4,80	163,62	13,41	14,99	20,25	24,48	12,82	15,86
IV-VI	6,05	9,77	25,13	26,25	5,12	173,73	13,46	14,94	20,20	24,48	12,82	15,81
VII-IX	5,91	9,54	25,08	26,22	5,16	163,74	13,49	15,08	20,30	24,41	12,86	15,86
X	5,64	9,40	24,93	26,10	4,61	164,96	13,02	14,59	20,20	24,24	12,82	15,94

a) skup / procurement

b) PLN/szt. / PLN/head

źródło / source: IERIGŻ, obliczenia / calculations: BGŻ

**Relacje cen bydła i trzody chlewnej w niektórych krajach Unii Europejskiej do cen w Polsce (Polska = 100)
Cattle and pig prices in selected EU countries in comparison to prices in Poland (Poland = 100)**

	bydło ^a / cattle ^a					trzoda chlewna / pigs				
	UE-27 EU-27	Niemcy Germany	Francja France	Czechy Czech Rep.	Włochy Italy	UE-27 EU-27	Niemcy Germany	Czechy Czech Rep.	Węgry Hungary	Dania Denmark
X	122	122	123	105	130	100	98	102	99	92
XI	123	124	124	100	132	101	100	101	100	96
XII	131	124	127	98	135	101	101	101	102	94
2013 I	122	123	124	98	129	100	100	100	100	95
II	122	123	125	101	130	104	104	105	106	99
III	125	127	128	107	133	103	105	103	105	96
IV	122	120	125	104	130	100	102	98	101	92
V	121	120	125	105	127	101	102	99	102	92
VI	118	116	120	104	123	100	103	100	104	91
VII	118	116	121	105	123	100	101	103	104	90
VIII	119	117	122	103	129	102	103	103	105	92
IX	119	118	120	103	122	102	104	105	108	95
X	121	121	121	106	124	99	100	102	104	93
XI	121	123	121	105	119	100	102	102	106	97

a) młode byki R3/young bulls R3

źródło / source: Komisja Europejska

Drób i jaja

(Poultry and Eggs)

W IV kw. 2014 r. ceny kurcząt brojlerów wykazywały znaczne tendencje spadkowe. W wyniku tego przeciętna cena żywca w okresie październik-listopad wyniosła 3,51 zł/kg. Z kolei na rynku indyków w analizowanym okresie wystąpiła przewidziana przez nas stabilizacja - przeciętna cena indyków kształtowała się na poziomie 5,94 zł/kg. Na rynku jaj obserwowaliśmy niewielkie wzrosty cen. W rezultacie indeks cen jaj Banku BGŻ od początku października do drugiego tygodnia grudnia był o 5% wyższy niż rok wcześniej i wyniósł średnio 33,2 zł/100 szt.

Powyżej opisane spadki cen żywca kurcząt brojlerów związane były z sezonowym spadkiem konsumpcji mięsa drobiowego oraz znacznym wzrostem wstawień. W kolejnych miesiącach decydujący wpływ na kształtowanie się cen będzie miał rozwój sytuacji związanej z pojawieniem się ognisk ptasiej grypy podtypu H5N8 w Holandii, Wielkiej Brytanii, Niemczech oraz Włoszech w dwóch ostatnich miesiącach 2014 r. Wykryty szczep nie jest niebezpieczny dla ludzi, niemniej dla zwierząt stanowi on duże zagrożenie. By ograniczyć rozprzestrzenianie się choroby, zgodnie z dyrektywą 2005/94/WE, wszystkie ptaki z zarażonego stada oraz z wyznaczonej strefy zapowietrzonych są w takich okolicznościach poddane natychmiastowej likwidacji. Obecnie w szczególnie trudnej sytuacji znaleźli się producenci drobiu w Holandii, gdzie występuje znaczne zagęszczenie ferm drobiu. W listopadzie wybito tam m.in. kilka stad rodzicielskich, co może ograniczyć dostęp do jaj wylęgowych dla niektórych ferm na początku 2015 r.

W tym kontekście, Polscy producenci drobiu z jednej strony, w negatywnym scenariuszu, muszą liczyć się z ryzykiem pojawienia się ognisk choroby w kraju. Z drugiej strony, jeśli choroba nie dotknie polskich stad, a wolumen produkcji drobiu w wyżej wymienionych krajach obniży się, może to znaleźć odzwierciedlenie w większym zainteresowaniu mięsem drobiowym m.in. z Polski. W takim wypadku wzrost eksportu nieprzetworzonego mięsa drobiowego z kraju mógłby być znaczny, w tym dosyć prawdopodobne jest zwiększenie udziału Polski w unijnym eksporcie do krajów trzecich. Warto wspomnieć, że Polska już w tej chwili jest ważnym graczem w handlu mięsem drobiowym. Według danych Eurostat, w okresie pierwszych dziewięciu miesięcy, w skali roku sprzedaż na rynkach pozaunijnych zwiększyła się o 23%. Pozwoliło to Polsce na zwiększenie udziału w unijnym eksporcie z 8% w 2013 r., do 10% w roku 2014. Tym samym Polska zaj-

muje obecnie trzecią, zaraz po Francji i Holandii, pozycję wśród głównych eksporterów mięsa drobiowego. Polscy producenci umacniają również swoją pozycję na rynku wspólnotowym. Wg danych MF (za: MRiRW) w pierwszych dziewięciu miesiącach 2014 r. sprzedaż nieprzetworzonego mięsa drobiowego do pozostałych krajów UE wzrosła w skali roku o 19%.

Kolejnym czynnikiem, który powinien wspierać wzrost eksportu mięsa drobiowego z Polski w 2015 r. jest orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z początku grudnia 2014 r., na mocy którego w Polsce może zostać wzniesiony ubój rytualny. Stwarza to ponownie możliwość produkcji mięsa halal oraz koszernego kierowanego na rynki UE i pozaunijne.

Warto również wspomnieć, że w I kw. 2015 r. oczekiwane są niewielkie wzrosty cen pasz kwartał do kwartału. Niemniej należy pamiętać, że ceny te nadal pozostaną najprawdopodobniej poniżej poziomu obserwowanego w analogicznym okresie rok wcześniej.

Na rynku indyków notuje się znaczny popyt. Świadczą o tym m.in. ceny żywca, które od czerwca do końca 2014 r. utrzymywały się na stabilnym poziomie średnio 6,02 zł/kg. Był to wprawdzie poziom o 3,2% niższy niż w analogicznym okresie rok wcześniej, niemniej w tym samym czasie ceny pasz spadły jeszcze bardziej. Oczekujemy, że w I kw. 2015 r. ceny indyków powinny pozostać stabilne. Kluczowe znaczenie będzie miała liczba wstawień, która w listopadzie 2014 r. była na poziomie 2,6 mln szt., czyli o 6% niższym niż rok wcześniej.

Na rynku jaj od początku listopada 2014 r. obserwowaliśmy niewielkie wzrosty cen. W okresie pięciu tygodni indeks cen jaj Banku BGŻ wzrósł o 6% do poziomu 34,8 zł/100 szt. w drugim tygodniu grudnia. Było to związane z obserwowanymi na rynku UE wzrostami, spowodowanymi czynnikami popytowymi i mniejszą o 3% niż przed rokiem listopadową produkcją jaj w UE. W I kw. 2015 r. ceny mogą się nieznacznie obniżyć.

Czynniki mogące wpływać na przyszły poziom cen

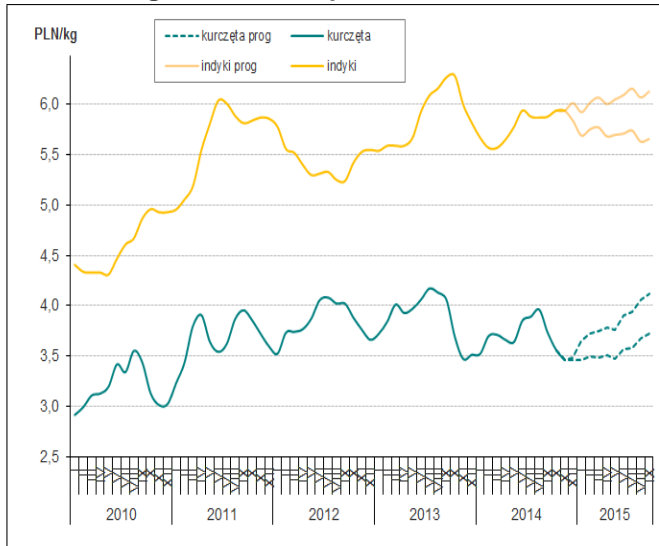
- ↑ Rosnący eksport mięsa drobiowego z Polski
- ↑ Oczekiwany niewielki wzrost cen pasz w I kw.
- ↑ Czynniki sezonowe w I kwartale
- ↓ Możliwe rozprzestanie się ptasiej grypy w UE
- ↓ Kontynuacja wzrostu produkcji kurcząt brojlerów oraz indyków w I kwartale

Prognozy średnich kwartalnych cen (PLN/kg) kurcząt i indyków

Kwartały	IV kw.'14	I kw.'15	II kw.'15	III kw.'15
Kurczęta	ok. 3,51	3,48 - 3,70	3,51 - 3,81	3,66 - 4,04
Indyki	ok. 5,94	5,74 - 6,00	5,70 - 6,05	5,68 - 6,12

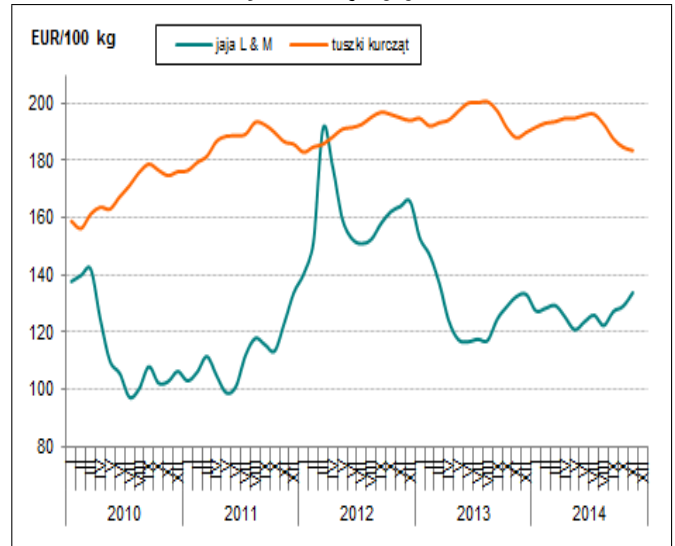
Prognozowane są średnie arytmetyczne ceny w kwartałach wyliczone na podstawie miesięcznych cen skupu podawanych przez MRiRW.

Prognoza cen skupu drobiu w Polsce

Źródło: dane historyczne - MRiRW, prognoza - BGŻ AM

Ceny kurcząt i jaj w UE

Źródło: Komisja Europejska

**Ceny sprzedaży drobiu (PLN/kg) i jaj konsumpcyjnych przez zakłady pakujące (PLN/100 szt.)
Sale prices of poultry (PLN/kg) and eggs (PLN/100 pcs)**

	kurczęta / broilers			indyki / turkeys			jaja wg wagi / eggs by weight			
	skup proc.	tuszka 65% whole 65%	filet fillet	skup proc.	tuszka 73% whole 73%	filet fillet	XL	L	M	S
2012 I-III	3,66	5,61	13,83	5,62	8,94	15,53	54,89	45,19	41,99	35,58
IV-VI	3,90	6,05	14,43	5,34	8,84	15,49	54,02	42,25	40,86	33,22
VII-IX	4,04	6,08	14,67	5,27	8,57	14,97	51,35	38,32	36,29	27,54
X-XII	3,77	5,47	13,38	5,50	8,81	15,30	53,45	42,26	39,92	30,83
2013 I-III	3,86	5,85	13,42	5,57	8,70	14,43	53,12	38,98	36,94	29,05
IV-VI	3,99	6,15	13,98	5,73	8,73	15,14	43,86	33,13	28,34	21,17
VII-IX	4,12	6,34	14,56	6,17	8,94	16,95	42,51	31,65	27,36	19,01
X-XII	3,56	5,27	13,21	6,04	9,18	16,61	43,80	32,91	30,98	21,90
2014 I-III	3,64	5,67	13,61	5,60	8,52	15,73	42,18	31,38	29,25	21,25
IV-VI	3,72	5,85	14,20	5,79	8,92	16,71	41,64	31,97	28,64	21,68
VII-IX	3,86	5,95	14,46	5,88	8,82	17,31	41,96	33,40	29,20	23,73
X-XI	3,51	5,19	13,66	5,94	8,98	17,52	43,24	35,33	31,44	25,26

źródło / source: IERIGŻ, MRiRW, obliczenia / calculations: BGŻ

**Relacje cen drobiu i jaj w niektórych krajach Unii Europejskiej do cen w Polsce (Polska = 100)
Prices of poultry and eggs in selected EU countries in comparison to prices in Poland (Poland = 100)**

	mięso kurcząt / broiler meat					jaja / eggs				
	UE-27 EU-27	Niemcy Germany	Francja France	Czechy Czech Rep.	Węgry Hungary	UE-27 EU-27	Niemcy Germany	Francja France	Czechy Czech Rep.	Węgry Hungary
XI	155	219	186	154	139	105	89	90	80	102
XII	146	204	173	140	127	104	91	88	81	100
2014 I	147	204	173	140	129	107	94	87	87	101
II	137	189	160	130	116	104	99	80	83	94
III	141	194	166	134	118	108	104	86	91	103
IV	142	195	168	133	119	103	98	79	89	102
V	142	196	162	134	119	101	88	79	83	100
VI	130	178	146	121	109	102	89	84	78	96
VII	134	183	151	126	111	101	84	87	76	94
VIII	130	181	148	121	107	99	78	82	76	94
IX	141	199	165	137	120	99	83	85	78	94
X	148	211	172	145	129	99	83	80	85	96
XI	151	213	176	148	134	101	85	88	87	98

źródło / source: Komisja Europejska

Mleko i przetwory mleczne

(Milk and dairy products)

Po silnych wzrostach obserwowanych przez cały 2013 rok, w 2014 roku ceny skupu mleka systematycznie się obniżały. Według danych GUS w III kwartale 2014 roku za hektolitr surowca mleczarnie płaciły przeciętnie 129 zł, tj. mniej o ponad 8% niż w II kwartale i o prawie 4% w relacji rocznej. Powyższa cena była zgodna z naszymi szacunkami przedstawionymi w ostatnim AgroMonitorze. W miesiącach zimowych na ogół obserwuje się sezonowy wzrost cen, niemniej w tym roku tendencje były nieco odmiennie. W październiku mleko w skupie nieznacznie potaniało – o 0,2% w relacji miesięcznej, zaś w listopadzie nastąpiła stabilizacja ceny na poziomie 124,50 zł/hl.

Powyższe obniżki to odpowiedź na zmiany zachodzące na rynku światowym – dynamiczny przyrost produkcji mleka w regionach należących do czołówki eksporterów przetworów mleczarskich (w tym w Polsce), rosnący wolniej od oczekiwań popyt importowy oraz embargo nałożonego w sierpniu br. przez Rosję.

W rezultacie spadki światowych cen artykułów mlecznych, notowane od początku 2014 roku, w miesiącach jesiennych jeszcze przyspieszyły. Ogółem, od stycznia do listopada 2014 roku mleko w proszku w portach Oceanii i Europy Zachodniej potaniało o 50%, masło o ponad 30%, zaś sery Cheddar (w portach Oceanii) o 20%.

Znalazło to swoje odzwierciedlenie w obniżkach cen zbytu stałych przetworów mleczarskich w Polsce. W analizowanym okresie masło i część serów dojrzewających potaniały średnio o 25%, zaś odtłuszczone mleko w proszku o 37%. Z drugiej strony ceny artykułów płynnych (śmietany, jogurtów, kefiru) kształtowały się na poziomie zbliżonym, lub jedynie nieznacznie niższym, jak w styczniu 2014 roku. Wyjątkiem było mleko płynne, zarówno pasteryzowane jak i UHT, które potaniało o 5-10%.

Pogorszenie koniunktury na światowym (i krajowym) rynku mleczarskim skutkowało opisanymi wcześniej spadkami cen skupu mleka w Polsce. Warto przy tym zwrócić uwagę, że o ile w listopadzie 2014 roku tzw. stałe przetwory mleczarskie (masło, mleko w proszku) były o 20-35% tańsze niż w analogicznym okresie przed rokiem, o tyle za mleko w skupie płacono o 17% mniej w relacji rocznej, co miało negatywne przełożenie na wyniki finansowe większości zakładów mleczarskich. Szczególnie dotyczy to zakładów nastawionych na eksport, który w 2013 roku i I połowie 2014 dynamicznie przyrastał. Niemniej, sierpień i wrzesień 2014 roku przyniosły spadek

jego wartości. Wstrzymana została sprzedaż do Rosji, ale większa konkurencja na rynku unijnym spowodowała, że obniżył się też wywóz do krajów UE.

W kolejnych miesiącach wzrostowe tendencje w produkcji mleka w większości regionów należących do głównych eksporterów przetworów mleczarskich zaczynają słabnąć. Wyjątkiem będą Stany Zjednoczone, gdzie spodziewane jest przyspieszenie z 2% notowanych w 2014 roku do 3%. W Nowej Zelandii (według prognoz Dairy Australia) produkcja w 2015 roku będzie o 2% wyższa w relacji rocznej (wobec 9-proc. wzrostu w 2014 roku), podobnie jak w Australii. W UE-28 skup mleka przekroczy ubiegłoroczny poziom o 2-3% (w porównaniu do 5% w 2014 roku – prognozy Komisji Europejskiej).

Podobnie sytuacja wygląda w Polsce. W okresie styczeń-listopad skup mleka był o 7,5% wyższy w relacji rocznej. Szczególnie wysokie dynamiki notowano od czerwca do września, po czym w ostatnich miesiącach 2014 roku zaczęły one wyhamowywać (do 4,4% r/r w listopadzie). Stąd też w 2015 roku skup będzie prawdopodobnie o 3-4% wyższy w relacji rocznej. Nadal zwiększać się będzie przetwórstwo mleka na artykuły w proszku oraz masło, spadać może natomiast produkcja serów dojrzewających.

Po stronie popytu, spodziewany jest wzrost importu ze strony krajów Afryki Północnej, Azji Południowo-Wschodniej oraz Bliskiego Wschodu. Także w przypadku Chin, mimo prognozowanego na 2015 rok wolniejszego tempa wzrostu PKB, konsumpcja artykułów mleczarskich będzie nadal przyrastała. Niemniej, biorąc pod uwagę nagromadzone zapasy przetworów mleczarskich oraz wciąż wysoką produkcję mleka, oczekujemy, że najbliższych miesiącach utrzymywać się będzie presja na obniżki globalnych cen artykułów mlecznych, a tym samym także krajowych cen zbytu i skupu mleka.

Czynniki mogące wpływać na przyszły poziom cen

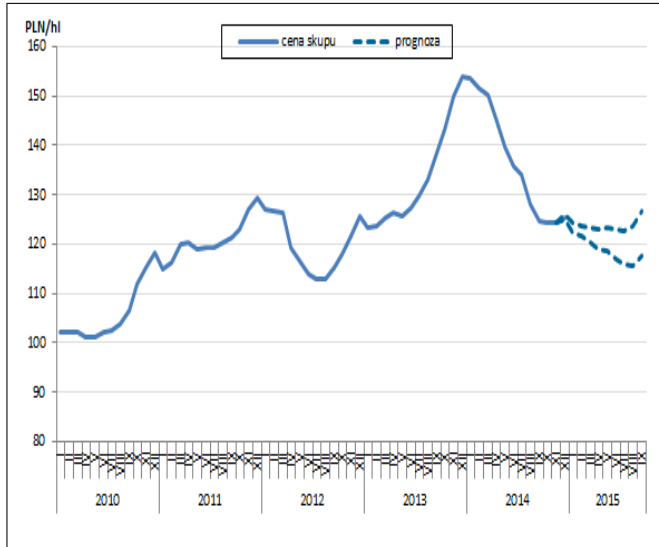
- ↑ Wzrost importu przez kraje rozwijające się
- ↑ Dobra sytuacja gospodarcza w Polsce
- ↑ Czynniki sezonowe w IV i I kwartale
- ↓ Embargo nałożone przez Rosję
- ↓ Nadal wysoka produkcja mleka na świecie
- ↓ Nadal wysoki skup mleka w Polsce

Prognozy przeciętnych kwartalnych cen (PLN/hl) mleka

Kwartały	IV kw.' 14*	I kw.' 15	II kw. '15	III kw. '15
Mleko	124,5-125,0	120,0-125,0	119,0-125,0	117,0-126,0

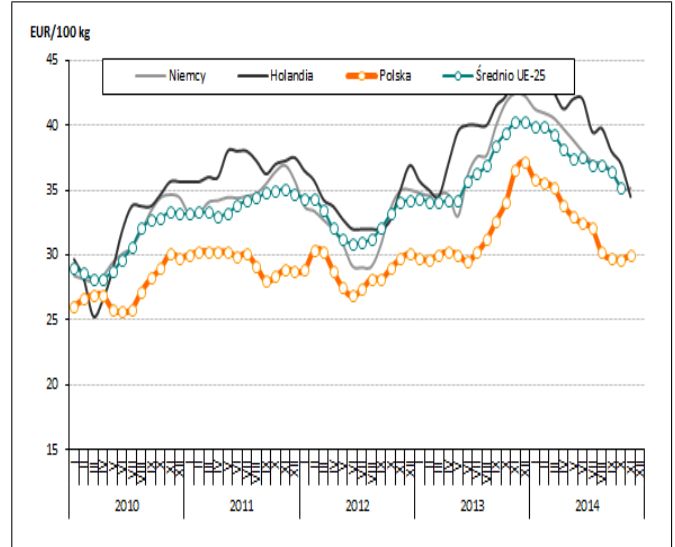
* Szacunek

Prognozy cen skupu mleka

Źródło: dane historyczne - GUS, prognoza - BGŻ AM

Ceny skupu mleka surowego w wybranych krajach UE

Źródło: Komisja Europejska

Ceny producenta i ceny detaliczne wyrobów mleczarskich
Producer and retail prices of milk products

	mleko surowe ^a raw milk	mleko / milk ^a UHT 1-2,5%		śmietana ^b cream 18%		twaróg ^b curd cheese		ser dojrzewający ^b ripening cheese		jogurt owocowy ^b fruit yoghurt	
		prod.	detail. retail	prod.	detail. retail	prod.	detail. retail	prod.	detail. retail	prod.	detail. retail
2012 I-III	1,27	2,05	2,80	5,61	8,25	10,16	13,68	14,72	19,73	5,84	8,00
IV-VI	1,17	2,03	2,79	5,57	8,23	10,13	13,72	14,03	19,57	6,04	8,07
VII-IX	1,14	2,02	2,76	5,56	8,22	10,13	13,73	13,54	19,16	5,91	8,18
X-XII	1,22	2,07	2,75	5,63	8,32	10,19	13,66	14,49	19,60	5,89	8,13
2013 I-III	1,24	2,07	2,74	5,59	8,40	10,11	13,74	14,71	20,03	5,64	8,18
IV-VI	1,27	2,08	2,76	5,58	8,40	10,13	13,83	14,93	20,22	5,67	8,07
VII-IX	1,34	2,14	2,81	5,74	8,43	10,28	13,86	16,01	21,08	5,73	8,22
X-XII	1,49	2,24	2,91	5,89	8,62	10,36	14,09	17,17	22,45	5,82	8,40
2014 I-III	1,52	2,28	3,01	5,90	8,75	10,43	14,28	17,10	19,93	6,18	8,47
IV-VI	1,40	2,18	3,01	5,78	8,77	10,35	14,31	14,80	22,47	6,22	8,42
VII-IX	1,29	2,10	2,98	5,70	8,63	10,32	14,40	14,10	21,53	6,49	8,38
X	1,24	2,07	2,94	5,66	8,60	10,21	14,41	13,25	20,92	6,47	8,33

a) PLN/l

b) PLN/kg

źródło / source: IERiGŻ, MRIRW, obliczenia własne / own calculations

Ceny eksportowe i importowe produktów mleczarskich (EUR/t)
Export and import prices of dairy products (EUR/t)

	mleko w proszku powdered milk		sery cheeses		masło i tłuszcze mleczne butter and milk fats		mleko płynne i śmietana liquid milk and cream		jogurty i napoje mleczne yoghurts and milk drinks	
	eksport export	import import	eksport export	import import	eksport export	import import	eksport export	import import	eksport export	import import
2011 IV-VI	2280	1383	3230	3324	3952	4363	776	709	1016	1140
VII-IX	2335	2081	3258	3424	4211	4560	752	890	1031	1173
X-XII	2284	2175	3186	3393	4008	4390	698	713	982	1308
2012 I-III	2224	2008	3134	3195	3322	4094	598	623	1024	1285
IV-VI	2097	1926	3078	3366	2610	3797	556	606	1057	1207
VII-IX	1994	2223	3049	3290	2813	3815	600	461	1072	1154
X-XII	2261	2024	3199	3420	3468	3770	890	523	1069	1280
2013 I-III	2404	2180	3169	3386	3328	3850	684	567	1100	1281
IV-VI	2791	1916	3248	3536	3779	4182	850	674	1134	1255
VII-IX	2887	1884	3375	3667	4099	4836	801	639	1097	1455
X-XII	3058	1875	3558	3791	4228	4547	762	704	1120	1523
2014 I-III	3191	1704	3477	3768	3801	4428	747	569	1200	1643
IV-VI	3073	1537	3238	3652	3370	4084	789	463	1191	1537
VII-IX	2671	2242	3149	3805	3308	3915	680	457	1215	1531

źródło / source: IERiGŻ, obliczenia własne / own calculations

Warzywa i owoce

(Vegetables and fruit)

W czwartym kwartale 2014 r. ceny skupu jabłek utrzymywały się na niskim poziomie. Według danych IERiGŻ-PIB były one średnio o 41% niższe w relacji rocznej i zarazem najniższe w ostatniej dekadzie (0,73 zł/kg). Przyczyną spadków była przede wszystkim wysoka produkcja jabłek w Polsce jak też pozostałych krajach UE oraz spadek eksportu wywołany głównie rosyjskim embargiem. Według danych Eurostatu eksport jabłek z Polski w okresie VIII-IX 2014 r. zmniejszył się o 31% w relacji rocznej. Ceny jabłek w grudniu br. zaczęły jednak wzrastać (+5% w relacji do XI.2014), na co wpływ mogły mieć z jednej strony czynniki sezonowe, a z drugiej spadek podaży jabłek wywołany zamknięciem relatywnie większej części zbiorów w przechowalniach i chłodniach. Według WAPA na początku listopada br. zapasy jabłek w Polsce były aż o 16,9% wyższe r/r wynosząc 1,73 mln, t. Szacuje się, że w samych chłodniach znajdowało się 1,2-1,3 mln t (TRSK). Przy ograniczeniu zbytu na rynek rosyjski oraz niskiej, w stosunku do potrzeb, dynamice wzrostu eksportu do krajów poza Rosją, uwalnianie znacznych ilości zapasów w pierwszym i drugim kwartale 2015 r. może negatywnie wpływać na ceny. Mało prawdopodobny jest również znaczny wzrost konsumpcji jabłek w kraju. Część jabłek deserowych, która nie zostanie zagospodarowana na rynku konsumpcyjnym, w pierwszej połowie 2015 roku może zostać przeznaczona do przetwórstwa.

USDA oczekuje, że w Unii Europejskiej do przerobu przemysłowego łącznie w sezonie 2014/2015 trafi 3,95 mln ton jabłek tj. o 31% więcej niż przed rokiem, głównie za przyczyną Polski. Można oceniać, że produkcja koncentratu jabłkowego w Polsce w bieżącym sezonie zwiększy się dość istotnie. IERiGŻ-PIB szacuje, że wyniesie ona 310 tys. t, tj. o 7% więcej niż w sezonie poprzednim, choć wg niektórych źródeł (Foodnews), wzrost ten może być jeszcze silniejszy. Wysokie zapasy i niski popyt wewnętrzny w UE nie będą sprzyjać wzrostom cen koncentratu, które obecnie są dość niskie. Wg Foodnews, na rynkach europejskich w czwartym kwartale 2014 roku średnia cena ZSJ z Polski była o 46% niższa w stosunku do tego samego okresu przed rokiem wynosząc 0,68 euro/kg.

Niewielkiej szansy poprawy można upatrywać w zwiększeniu popytu na rynkach zagranicznych, głównie w USA. Według danych Eurostatu unijny eksport koncentratu jabłkowego do tego kraju w pierwszych trzech kwartałach 2014 r. zwiększył się o blisko 100% r/r wynosząc 12,4 tys. t. Przyczyną wzrostu zainteresowania był spadek produkcji w Chinach i relatywnie niskie ceny koncentratu europejskiego na rynkach światowych. Dodatkowo osłabienie się euro w stosunku do dolara w drugiej połowie 2014 r. działało pozytywnie na konkurencyjność przetworów produkowanych w krajach Unii.

W czwartym kwartale br. na rynku krajowym odnotowy-

wano również znaczne spadki cen warzyw. Ceny skupu cebuli do konsumpcji bezpośredniej wynosiły średnio 0,48zł/kg i były o 60% niższe niż w przed rokiem. Przeciętne ceny kapusty białej czy też ziemniaków obniżyły się odpowiednio o 54 i 68% do 0,25 i 0,28 zł/kg. Spadki spowodowane były przede wszystkim wysoką podażą na rynku krajowym. Według grudniowego szacunku GUS produkcja warzyw gruntowych w 2014 roku była o 15,2% wyższa w stosunku do 2013 r. Ponadto wysokie zbiory odnotowano w pozostałych krajach Wspólnoty. Zgonie z analizami AMI, zbiory cebuli ogółem w krajach UE-28 zwiększyły się o 13% r/r kształtując się na poziomie 5,8 mln t. Znaczny wzrost odnotowano również w przypadku ziemniaków. Według NEPG (North-Western European Potato Growers) w krajach północno-zachodniej UE ich zbiory były o 18,2% wyższe niż rok wcześniej.

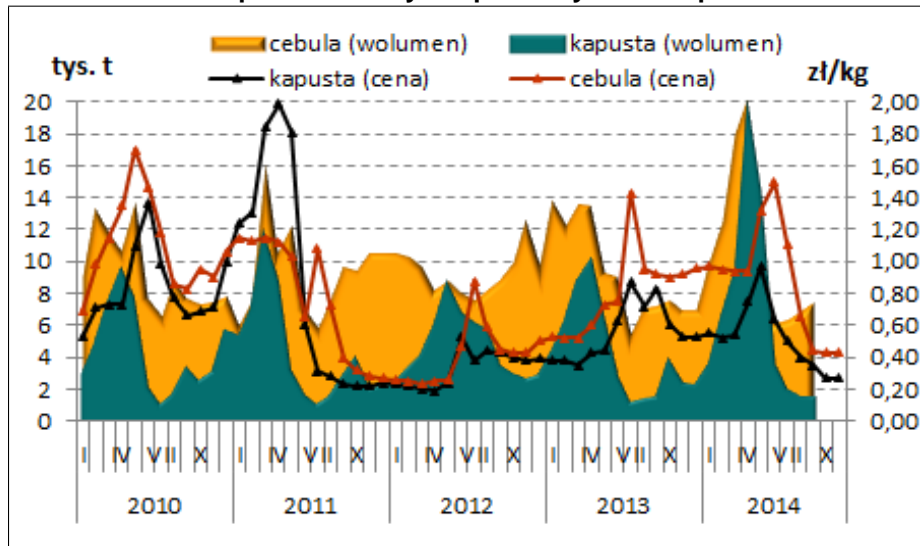
W przeciwieństwie do pozostałych warzyw, w czwartym kwartale 2014 roku wzrosły ceny warzyw spod osłon, głównie pomidorów - wg danych IERiGŻ-PIB średnia ich cena w okresie X-XI br. była o 20% wyższa r/r. Przyczyną był spadek produkcji w Hiszpanii we wrześniu i październiku br., a także zwiększony popyt na pomidory marokańskie ze strony Federacji Rosyjskiej. Spowodowało to wzrost popytu na polskie pomidory w UE i tym samym zwiększenie eksportu do krajów Wspólnoty. Niemniej, jeśli chodzi o eksport warzyw świeżych ogółem, pod wpływem rosyjskiego embargo i wyższej podaży na rynkach zagranicznych, jego wolumen w okresie VIII-IX 2014 r zmniejszył się o 16% r/r. Zawężony rynek zbytu oraz wysoka produkcja krajowa sprzyja tworzeniu się wysokich zapasów warzyw. Te z kolei mogą oddziaływać na spadki cen w pierwszej połowie 2015 r.

Wzrost podaży warzyw przyczynił się do zwiększenia produkcji przetworów warzywnych w kraju. Według GUS, w okresie VII-XI br. w przedsiębiorstwach zatrudniających 50 osób i więcej, produkcja warzyw mrożonych zwiększyła się o 6% r/r, natomiast produkcja marynat warzywnych o blisko 11%. Spadek cen skupu warzyw pozytywnie wpłynął na kondycję branży przetwórczej. Z drugiej strony rosyjskie embargo na mrożonki i wysoka produkcja w krajach UE są czynnikami stwarzającymi presję na spadki cen przetworów. Czynnikiem pozytywnym, z punktu widzenia branży przetwórczej, może być dalszy wzrost popytu na rynku krajowym, wspierany poprzez wzrost realnych dochodów konsumentów.

Czynniki mogące wpływać na przyszły poziom cen

- ↓ Wyższe zapasy owoców i warzyw w kraju
- ↓ Wysoka produkcja w UE-28
- ↓ Rosyjskie embargo na owoce i warzywa z UE
- ↑ Większy popyt na innych rynkach nieunijnych

Eksport oraz ceny skupu warzyw na eksport

Źródło: IERiGŻ

**Geny skupu, ceny hurtowe i detaliczne warzyw przeznaczonych do konsumpcji bezpośredniej (PLN/kg)
Procurement, wholesale and retail prices of vegetables for direct consumption (PLN/kg)**

	cebula/ onion			kapusta/ cabbage			marchew / carrot			pomidory/ tomato	
	skup proc.	hurt whol.	detal retail	skup proc.	hurt ^a whol.	detal retail	skup proc.	hurt whol.	detal retail	skup ^b proc.	hurt ^c whol.
2012 IV-VI	0,55	0,56	1,52	0,35	0,38	0,83	1,44	1,24	2,62	5,87	6,10
VII-IX	0,91	0,86	2,08	0,43	0,45	0,94	1,19	1,25	3,05	2,16	2,50
X-XII	0,48	0,69	1,46	0,48	0,47	1,04	0,74	0,78	1,61	4,16	3,56
2013 I-III	0,69	0,71	1,51	0,45	0,50	1,05	0,89	0,87	1,71	bd	16,68
IV-VI	1,21	1,07	2,00	0,59	0,57	1,17	1,72	1,44	2,67	5,19	5,79
VII-IX	1,40	1,42	2,72	0,77	1,00	2,13	1,37	1,35	2,57	2,14	2,49
X-XII	1,20	1,24	2,16	0,54	0,80	1,53	0,69	0,82	1,72	3,98	3,56
2014 I-III	1,18	1,17	2,23	0,57	0,82	1,47	0,73	0,85	1,75	bd	13,74
IV-VI	1,46	1,61	2,70	1,04	1,21	2,48	0,90	1,06	2,07	4,56	3,64
VII-IX	0,87	1,08	2,39	0,29	0,65	1,89	0,74	0,84	1,75	2,24	2,33
X-XI	0,48	0,64	1,61	0,24	0,39	0,96	0,55	0,69	1,43	3,79	3,24

^a szt./piece ^b szklarniowe/glasshouse ^c spod osłon/under cover

źródło / source: IERiGŻ

**Geny zbytu i ceny detaliczne przetworów warzywnych (PLN/kg)
Sale and retail prices of vegetable products (PLN/kg)**

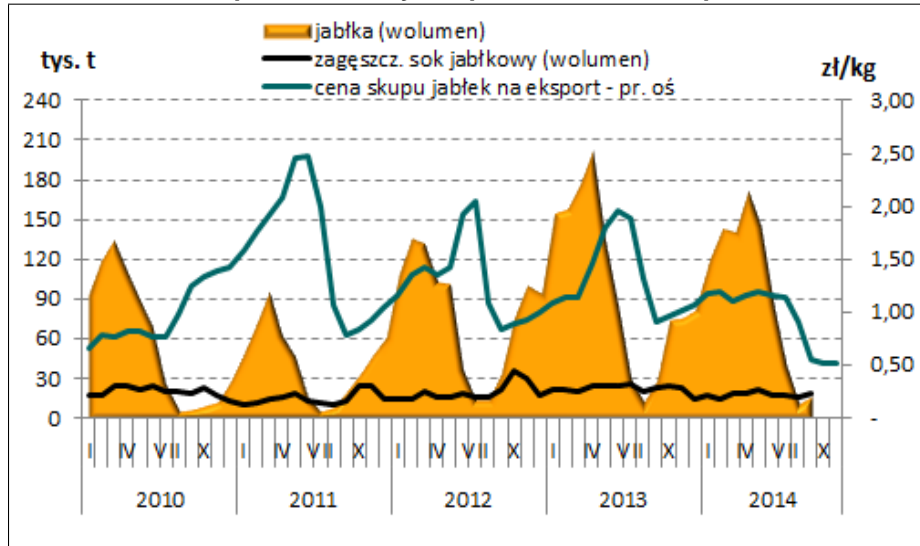
	ogórki ^a konserwowe cucumbers		koncentrat pomidorowy tomato concentrate		kalafiorzy mrożone frozen cauliflowers		mieszanki ^b warzywne mrożone / frozen vegetable mixtures		keczup ketchup		sok ^a pomidorowy tomato juice	
	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail
2012 IV-VI	3,23	5,55	12,19	14,47	3,40	bd	3,57	8,37	6,59	9,97	2,01	3,83
VII-IX	3,21	5,60	12,48	14,77	3,37	bd	3,55	8,38	6,64	10,17	1,99	3,85
X-XII	3,30	5,57	12,43	14,53	3,34	bd	3,66	8,39	6,66	10,32	1,97	3,86
2013 I-III	3,23	5,53	12,51	14,58	3,39	bd	3,58	8,41	6,32	10,38	1,99	3,86
IV-VI	3,13	5,51	12,75	14,72	3,30	bd	3,61	8,37	6,07	10,32	2,02	3,89
VII-IX	3,25	5,55	13,03	15,05	3,24	9,41	3,50	8,42	6,12	10,30	2,00	3,90
X-XII	3,63	5,63	13,04	15,22	3,24	9,49	3,37	8,46	6,20	10,37	1,99	3,90
2014 I-III	3,71	5,84	10,46	15,50	3,18	9,51	3,49	8,40	5,27	10,45	1,93	3,88
IV-VI	3,41	5,55	13,07	15,12	3,11	9,44	3,43	8,29	5,29	10,40	1,99	3,88
VII-IX	3,50	5,92	10,40	15,37	3,24	9,38	3,41	8,39	5,27	10,30	1,97	3,88
X	3,54	5,89	10,31	15,00	3,29	9,34	3,42	8,54	5,21	10,30	1,95	3,87

^a PLN/l

^b groszek i marchewka/peas and carrot

źródło / source: IERiGŻ

Eksport oraz ceny skupu owoców na eksport

Źródło: IERiGŻ

Geny skupu, ceny hurtowe i detaliczne owoców przeznaczonych do konsumpcji bezpośredniej (PLN/kg)
Procurement, wholesale and retail prices of fruit for direct consumption (PLN/kg)

	jabłko / apple			gruszka / pear			banan / banana		cytryna / lemon		pomarańcza / orange	
	skup proc.	hurt whol.	detal retail	skup proc.	hurt whol.	detal retail	hurt whol.	detal retail	hurt whol.	detal retail	hurt whol.	detal retail
2012 I-III	1,46	1,65	2,73	2,50	2,88	5,15	4,52	5,29	3,63	4,81	3,68	4,77
IV-VI	1,81	1,99	3,28	3,07	3,36	5,71	4,62	5,63	4,72	5,76	3,90	5,03
VII-IX	1,46	1,71	3,08	1,97	2,85	5,30	4,02	4,68	5,77	7,30	4,98	6,01
X-XII	1,26	1,37	2,37	2,49	2,91	5,12	4,17	4,99	5,14	6,27	4,65	5,53
2013 I-III	1,23	1,46	2,40	2,72	3,58	6,85	4,17	5,12	4,50	5,82	3,73	4,85
IV-VI	1,84	1,89	3,05	4,09	5,87	8,30	4,23	5,06	5,63	6,98	3,83	5,14
VII-IX	1,87	2,20	3,65	2,25	5,09	6,98	4,12	4,90	6,16	7,93	4,61	6,22
X-XII	1,21	1,61	2,68	2,00	2,71	4,74	4,07	4,71	5,07	6,46	4,43	5,32
2014 I-III	1,31	1,66	2,75	2,37	2,93	5,50	4,27	5,01	4,52	5,94	4,08	4,53
IV-VI	1,36	1,78	2,91	bd	3,69	6,31	4,44	5,29	5,68	6,96	3,91	4,75
VII-IX	1,15	1,62	2,76	1,97	3,40	5,37	3,96	4,69	8,70	10,62	4,20	5,37
X-XI	0,72	1,11	2,00	2,19	2,55	4,11	4,28	5,07	5,91	8,16	4,20	5,58

źródło / source: IERiGŻ

Geny zbytu i ceny detaliczne przetworów owocowych (PLN/kg)
Sale and retail prices of fruit products (PLN/kg)

	soki / juices				dżemy / jams		
	jabłko apple		pomarańcza orange		cz. porz. blackcurrant	truskawka strawberry	ogółem overall
	zbyt sale	detal retail	zbyt sale	detal retail			
2012 I-III	2,07	3,79	2,44	4,49	8,23	9,59	14,03
IV-V	2,13	3,81	2,47	4,49	8,14	9,50	14,25
IV-VI	2,13	3,81	2,46	4,49	8,16	9,55	14,29
VII-IX	2,15	3,83	2,47	4,54	7,69	9,67	14,39
X-XII	2,20	3,84	2,43	4,54	7,25	8,73	14,19
2013 I-III	2,19	3,79	2,43	4,54	7,55	8,92	14,10
IV-VI	2,25	3,80	2,43	4,57	7,44	8,65	14,19
VII-IX	2,23	3,80	2,36	4,57	7,42	8,96	14,32
X-XII	2,21	3,81	2,33	4,56	7,51	8,79	14,18
2014 I-III	2,15	3,80	2,40	4,52	7,68	9,11	14,06
IV-VI	2,14	3,81	2,42	4,47	7,72	9,07	13,94
VII-IX	2,12	3,80	2,46	4,47	7,78	8,89	13,91
X-XII	1,94	3,75	2,50	4,47	7,70	8,67	13,58

źródło / source: IERiGŻ